

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Кучак Ірина,
Науковий керівник – доц. Шонь О.Б.

БІБЛЕЇЗМИ ЯК ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ: ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ

Біблія – це збірка священних книг, яка з'явилася у I ст. до н.е. та на початку II століття з глибокою історією та культурним підґрунтям. Біблія складається з двох частин – Старого та Нового Заповіту, мовами оригіналу якої є давньоєвропейська (іврит), арамейська та старогрецька (діалект койне).

Упродовж століть Біблія збагачувала культури світу не тільки моральними засадами та релігійними традиціями, а й також мовними одиницями. Активне використання запозичених біблійних фраз та слів у художніх текстах та засобах масової інформації викликає цікавість до вивчення біблеїзмів [4, с. 3].

Святе Письмо є найбагатшим джерелом поповнення фразеологічного складу багатьох мов, в тому числі англійської, завдяки смислової глибини і невичерпності сакрального тексту, а також високої цінності і естетичної значущості біблійної образності і символіки.

Дослідження біблійних ідіоматичних виразів, зареєстрованих в сучасних європейських мовах, показують, що чимала кількість таких одиниць, є взаємоперекладними і взаємозрозумілими для носіїв відповідних мов завдяки спільному джерелу. Іншими словами, біблеїзми є не тільки національним, а й загальноєвропейським, загальносвітовим надбанням.

Сьогодні біблеїзми широко використовуються у публіцистичних та художніх текстах та ЗМІ. Досить часто спостерігаємо вжиток біблеїзмів на телебаченні та в публічних виступах. Окремі біблеїзми ввійшли до лексичного складу англійської мови і адаптувалися так, що їхня приналежність до біблійних текстів не відчувається.

Занурившись в історію Англії, можна зауважити, що Біблія була найпопулярнішим джерелом для читання. Велика кількість слів, фразеологічних одиниць, приказок тощо ввійшли до складу англійської мови, і їхній підрахунок є досить нелегким завданням. Варто підкреслити, що входженню біблеїзмів до мовного фонду англійської мови сприяла важлива роль перекладів Біблії, що формувались упродовж багатьох століть [7, с.110].

Метою статті є з'ясування специфіки біблеїзмів як окремого пласту англійської фразеології, проблеми їх класифікації.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що зацікавленість до біблійних текстів безперервно зростає, оскільки створюються нові переклади текстів, які спонукають до вивчення окремих одиниць в англійській філологічній культурі.

Біблеїзми почали з'являтися в той час коли Біблія, як священна книга стала джерелом інформації у різних проявах та форматах (проповідях, богослужіннях і навіть агітаціях). Як показують історичні джерела, після богослужінь люди обговорювали біблійні цитати, вирази, після чого біблійні фразеологізми стали невід'ємною загальнозживаною частиною мови.

Англійські біблеїзми були марковані як окремих пласт фразеологічного складу англійської мови, оскільки вони характеризуються прецедентною обумовленістю їх семантики, алюзивністю їх компонентного складу та більш вираженою образністю і емотивністю, запрограмованими ще в самому біблійному тексті. Біблеїзм є згорнутим біблійним текстом, і в зв'язку з цим необхідно відзначити властиву йому асоціативність з Біблією, що робить його більш актуальною мовною одиницею в порівнянні з іншими на підставі невичерпної мудрості Біблії у всі часи.

Набір релевантних категоріальних ознак біблеїзму, як і будь-якого іншого фразеологізму, що відображають його системну специфіку (відтворюваність, стійкість і непроникність компонентного складу при його роздільно-оформленості, семантична цілісність, номінативність, образність, емотивність, оціночність і експресивність), може змінюватись і не збігатися у різних біблеїзмів.

Термін «біблеїзм» розглядається як окреме явище з різних лінгвістичних поглядів. Зараз у вітчизняній лінгвістиці поряд із терміном *біблеїзм* можна зустріти такі формулювання: *фразеологічні одиниці (фразеологізми) біблійного походження* (Є.П. Прокоф'єва, В.Г. Дідковська, Г.О. Ліліч, Я.С. Зайцева, В.І. Іскандерова, Т.І. Кошелева, О.О. Жолобова,) *біблійні фразеологізми* (в роботах В.Г. Гака, Л.М. Грановської, К.М. Дубровіної, Л.В. Жильцової), *біблійні алюзії* (В.І. Іскандерова), *біблійні вислови* (О.В. Медведєва), *біблійні вирази* (Й.Матешіч, О.К. Біріх), *біблійні слова* (М. Ніколаюк), *біблійні цитати і звороти* (Є.М. Верещакін), *фразеологічні біблеїзми* (Т.М. Шихов, В.М. Мокієнко), *фразеологічні одиниці з Біблії* (З.І. Семенова), *біблійні ремінісценції* (Ю.Т. Лістрова-Правда), *біблійні фразеологічні одиниці* (В.О. Мендельсон, Ю.О. Гвоздарьов), *біблійні крилаті слова і вирази* (С.Г. Шулежкова, О.К. Біріх, В.Л. Ширяєв, Й. Матешіч).

Необхідно зазначити, що біблеїзми в сучасній лінгвістиці трактуються як «слова чи вирази, які беруть початок з Біблії і/або прямо запозичені з неї, або такі, що зазнали впливу біблійних текстів» [1, с. 90-97].

Феномен біблеїзм – це широке поняття, і не існує єдиної й загально визнаної його класифікації. За визначенням Р. Зорівчак, біблеїзми – це окремі слова та фразеологізми (в широкому розумінні цього терміна, включно з прислів'ями та приказками), які, відірвавшись від біблійного тексту, широко вживаються у побутовому та літературному мовленні [5, с. 103].

Мовознавці класифікують біблеїзми за різними принципами. Питаннями характеристик та упорядкування біблійних одиниць займалися дослідники

О. Набока та Т. Єщенко, етимології – С. Волков, В. Смірнов, Є. Кузнецова, вивчення біблеїзмів та їх функціонування у різних сферах мовної діяльності – Дж. Ламса, М. Мансер.

Англійський лінгвіст С. Стоффел виокремлював біблеїзми як окремий підвид фразеологізмів за етимологічними характеристиками. Дослідник Л. Сміт поділив біблеїзми на окремі групи, не включаючи при цьому етимологічні та семантичні характеристики біблійних одиниць [7, с. 208].

Ю. Гвоздарьов виокремлює дві групи біблеїзмів: добіблійні та постбіблійні. Добіблійні – це ті, які вживаються у Біблії як метафоричні звороти. Постбіблійні – це ті одиниці, які не зустрічаються у Біблії, але утворилися у мові та одиниці, які виникли у результаті метафоризації [3, с. 67].

В. Гак виділяє 4 групи біблійних одиниць: первинні та вторинні. До первинних належать ті, які зображають текст із Біблії або ситуацію, і це ті, які виконують функцію фразеологічного звороту в тексті. Вторинні одиниці – це ті, які за змістом віддалено пов'язані з текстом [2, с. 65].

Отже, питання класифікації біблеїзмів є досить суперечливим та популярним серед лінгвістів.

З семантичної точки зору біблеїзми можна класифікувати на такі групи: фразеологічні одиниці з прямим значенням (*walk in darkness, the Thrinity, daily bread*) та переносним значенням (*to bury one's talents in the earth, the lost sheep, worship the golden calf*).

Біблеїзми-слова отримали таку класифікацію серед вчених:

- Біблеїзми власних назв, які використовуються досить часто у країнах з християнською вірою та сповіданням, що використовуються у мові як фразеологічні одиниці (*Judgement of Solomon, God's messenger, Solomo's wisdom*).
- Біблеїзми – топоніми – це географічні назви, які зустрічаються у тексті Біблії (*Jerusalem, Babylon, Palestine*).
- Біблійні реалії – це слова з релігійним підґрунтям, які втілюють обряди або назви церковних знарядь, а також назви божеств (*hell, angel, Saturday*) та цитати з проповідей Ісуса Христа (*the holy of holies, as poor as Lazarus*) [3].

Висновки. Таким чином, біблійна ідіоматика видається спільною спадщиною християнських народів і є свого роду ключем до пізнання навколишнього світу: упродовж століть у колективній пам'яті носіїв мови зберігався зв'язок фразеологізмів з їх джерелом і з типом культури, яка стоїть за ним, що забезпечило діалогічну взаємодію епох, мови і культур. В усному та писемному мовленні біблеїзми можуть відсилати до того чи іншого біблійного сюжету, щоб зіставити біблійну і реальну ситуацію, даючи підкріплену авторитетом Святого Письма непряму оцінку останньої. Вони в стислій формі репрезентують цілі ситуації, описані в Біблії, включаючи мораль, апелюючи до фонду загальних знань автора і реципієнта (читача і слухача). Біблеїзми надають більшій значимості тексту з їх застосуванням і підвищують виразність тексту.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок про те, що образи зі Святого Письма послужили багатим джерелом поповнення лексики англійської мови і потужним ресурсом для утворення нових стійких сполучень на їх основі.

Отже, поняття класифікації та типології біблеїзмів є відкритим до тепер, тому що немає єдиного загальноприйнятого підходу до цих лексичних одиниць. Укладання детальної класифікації біблеїзмів та дослідження їхніх видів є перспективами подальшого нашого дослідження. Ознайомлення з частиною великого пласту біблеїзмів, виявлення схожих і відмінних ознак фразеологічних одиниць підтверджує доцільність подальшого детального аналізу біблеїзмів для кращого розуміння фразеоматеріалу, а також для адекватності перекладу та успішного міжкультурного спілкування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Верещагин Е. М. Библийская стихия русского языка / Русская речь // Е. М. Верещагин. – 1993. – №1. – С. 90-97.
2. Гак В.Г. Особенности библейских фразеологизмов в русском языке – Вопросы языкознания. – №5. – 1997. – С. 55-65.
3. Гвоздарев Ю. А. Современный русский язык. Лексикология и фразеология / Ю. А. Гвоздарев. – Ростов-на-Дону: ООО «Сигма», 2005. – с. 267.
4. Головащенко С. І. Біблієзнавство. Вступний курс: навч. посібник / С. І. Головащенко. – К.: Либідь, 2001. – с. 496.
5. Зорівчак Р. П. Біблеїзми у нашому мовленні / Кримська Світлиця Р.П. Зорівчак. – 2006. – № 38. – С. 103.

6. Сафронова О. В. Структура і семантика фразеологічних одиниць із ономастичним компонентом біблійного походження в сучасній англійській мові / О. В. Сафронова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cheloveknauka.com/v/560977/>.

7. Смит Л. П. Фразеология английского языка / Л. П. Смит. – М.: Учпед, 1998. – с. 208.

8. The Holy Bible – New King James Version. The Old and New Testaments. – 1982. –432 p.

Баліцька О.

Науковий керівник – проф. Задорожна І. П.

ВИМОГИ ДО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Анотація. У статті здійснено аналіз особливостей психічного та фізіологічного розвитку учнів молодшого шкільного віку, з'ясовано специфіку проблеми орієнтації особистості вчителя іноземної мови на роботу з учнями 1-4 класів, яка впливає з їхніх особливостей.

Ключові слова: особистість учителя іноземної мови, вікові особливості учнів, початкова школа, навчальний процес.

Постановка проблеми. Сучасну українську школу неможливо уявити без занять з вивчення іноземної мови. Відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти від 21 лютого 2018 р. [3] навчання іноземної мови розпочинається у першому класі, тобто учні починають пізнавати мову іншої держави вже з 6-7 років. Період навчання у початковій школі характеризується специфічними психологічними та фізіологічними особливостями розвитку дитини, які вчителі іноземної мови повинні враховувати при організації навчального процесу.

Метою статті є аналіз вимог до вчителя іноземних мов у початковій школі з урахуванням психофізіологічного становлення учнів молодшого шкільного віку.

Актуальність дослідження. Суб'єктом навчального процесу є учень, тому врахування психофізіологічних факторів – це запорука успішного шкільного навчання іноземної мови. Без вирішення провідних психологічних завдань початкової освіти, врахування досвіду дітей у рідній школі та природи навичок і вмінь іншомовного спілкування побудова якісного навчального процесу неможлива.

Учні молодшого шкільного віку характеризуються значними резервами розвитку. В дітей формуються нові пізнавальні процеси, з'являються незвичні для них види діяльності і розвивається система міжособистісних стосунків. Тривалість сенситивного, тобто найбільш сприятливого для початку вивчення іноземної мови, періоду психологи трактують по-різному, але найбільш часто вони виділяють період з 4 до 8 років. Фізіологи вважають, що існує біологічний годинник мозку, який відповідає етапам розвитку залоз внутрішньої секреції дитини. Учень до 9 років має високу здатність до оволодіння мовою. Після цього періоду мозкові механізми мови стають менш гнучкими і не можуть так легко пристосовуватися до нових умов. Мозок має значну здатність засвоєння мови, але з віком вона зменшується [6, с. 6].

Молодші школярі на початковому етапі опанування англійської мови вже мають певні сформовані мовленнєві навички та вміння, які дають їм змогу виразити себе в інтелектуальній, емоційній та соціальній сферах життя. Вони володіють певним словниковим запасом рідної мови, можуть творчо його використовувати, їм притаманна багата уява, вони усвідомлюють різницю між реальністю та вигадкою, можуть працювати в групі та вчитися в інших. Вчителі початкової школи та методисти зазначають, що діти цієї вікової групи здатні зрозуміти сказане, не сприймаючи кожне слово окремо. Інтонація, жести, міміка, вираз обличчя вчителя – все це допомагає їм зрозуміти незнайомі слова, а інколи і фрази. В дітей активно розвивається довготривала пам'ять, засвоєна інформація зберігається досить тривалий період часу [2, с. 66].

Варто додати, що в учнів цієї вікової групи відбувається перехід від наочно-образного до словесно-логічного мислення, розвивається увага, уява, інші аспекти психічної діяльності. Процес вивчення іноземної мови, таким чином, покликаний не лише забезпечити оволодіння учнями навчальним матеріалом, але й стимулювати їхній загальний інтелектуальний і психічний розвиток [2, с. 66]. Уроки іноземної мови в початковій школі впливають на вміння спілкуватися, а також є каталізаторами психологічних функцій та розширюють загальний кругозір учнів.

Навчання має бути орієнтоване на психофізіологічні вікові особливості дітей. Доведено, що спеціальні заняття з іноземної мови можна починати з 4-10 років. Але найкраще – у віці 5-8 років, коли система рідної мови добре засвоєна, а до нової вже сформувалося усвідомлене ставлення. Саме в цьому віці ще мало мовних штампів, учневі легко перебудовувати свої думки на нову конструкцію і немає великих труднощів при вивченні іноземної мови. Тому коректно побудована методична система забезпечуватиме успіх в оволодінні запропонованим обмеженим мовним і мовленнєвим матеріалом дітей [6, с. 7].

Відповідно зростають вимоги до вчителя іноземної мови. Адже саме він здійснює навчально-виховний процес, посідає провідне місце на уроці та є рушійною силою в організації навчання. Діяльність вчителя –